

Penjant d'un fil

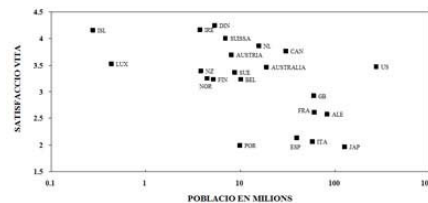
Carles Boix

Prof.Princeton University

Feliços

La nostra època està obsessionada amb el benestar material, amb l'acumulació de béns i de medalles, com més grans millor. Probablement (no ens enganyem) totes les èpoques de la humanitat ho han estat. Però, ho sabem pels Evangelis, no solament de pa viu l'home.

Grandaria de l'Estat i la felicitat

Una vida humana completa i feliç està feta de múltiples facetes. I una d'elles, una de ben central, passa per poder viure en una comunitat política polida, endreçada i que funcioni, on els seus membres puguin respirar tranquils, on puguin fer valer les seves veus d'una manera raonable a l'hora de manegar els afers públics i on puguin queixar-se sabent que les seves penes seran ateses.

Ofegat per les seves dèries econòmiques (el cotxe, la casa, el mercat peninsular que podria desaparèixer i tantes altres coses), el ciutadà de peu ha oblidat que les millors comunitats polítiques, que els Estats més eficaços i que les administracions públiques més sòlides solen florir als països petits. O, per dir-ho d'una altra manera, que per a trobar gent feliç i satisfeta cal viatjar a nacions fetes a escala humana i de dimensions modestes.

En la tasca de produir felicitat els països petits compten amb diverses avantatges sobre els països grans. Un país amb una geografia i població manegables fa créixer sense massa entrebancs una mena de simpatia natural cap als altres conciutadans per dues raons: primer, la proximitat en el tracte; i, segon, la certesa de compartir tots plegats les mateixes dificultats i unes oportunitats semblants. Als països grans, per contra, la llunyania i les diferències en trajectòries vitals fan difícil forjar criteris coincidents a l'hora de governar les coses públiques.

És per tot això que les repúbliques hanseàtiques gestionen les coses públiques amb parsimònia i, fins i tot, amb una tranquil·litat que toca l'avorriment. La seva política no deixa de ser florentina, recargolada i a voltes aspra. Però, al capdavant, és poc sagnant. Els imperis, en canvi, saben que, si volen sobreviure, han de recolzar-se en maquinàries de partits immenses, en burocràcies despietades i en líders totpoderosos. La seva política s'escriu sempre en blanc i negre i, com als grans casinos de Las Vegas, tothom s'hi juga grans fortunes.

Els grans estats estan obsedits amb l'honor i la "grandeur". Si han arribat a ser grossos, en població i territori, és precisament perquè volien ser-ho (i no van morir en l'intent). Aquest èxit, però, marca el seu tarannà decisivament. Com que l'última raó dels seus governants

és destacar a l'escenari internacional i passejar-se davant de la televisió del bracet d'altres grans caps d'Estat, tot ho sacrifiquen al reconeixement dels altres grans actors mundials. Els objectius polítics dels països petits són una altra cosa. Sobreviure és evidentment important i, per això, no hi ha cap país petit que estalviï esforços i diners en defensar la seva independència. Tanmateix, treure pit i fer el mico a la galeria pública (ni que sigui fent manetes amb la Carla Bruni) no és la seva raó d'existir. Existir com a Estat serveix per a fer la vida més fàcil als seus ciutadans, servint-los i creant les escoles, els hospitals, les carreteres, els aqüeductes i els parcs naturals que fan la vida més agradable i la idea de la mort més passable.

No ens ha d'estranyar, doncs, que la felicitat estigui més estesa entre els països petits. La prova la trobareu al gràfic que acompanya aquestes disquisicions i on he inclòs tots els països industrials avançats, és a dir, tots aquells en què les necessitats més bàsiques ja estan resoltes per a la immensa majoria. Per a cada país indico la seva població (a l'eix horitzontal, utilitzant una escala logarítmica per a poder-los encabir tots) i el grau de satisfacció vital que exhibeixen els seus ciutadans en una enquesta que s'hi va fer simultàniament no fa gaire anys (un número més alt indica una major satisfacció vital).

Els islandesos, suïssos, danesos, irlandesos i holandesos són els pobles més feliços del món. Quan més gran l'Estat, pitjor. Els espanyols (malgrat les seves celebradíssimes platges i sol) i els japonesos es consideren força desgraciats. A la correlació hi ha dues excepcions interessants. Els nordamericans se senten molt més satisfets amb la seva vida del que caldria esperar per la grandària del país: una prova magnífica que el federalisme de debò fa meravelles. Els portuguesos viuen immersos en una tristor i un desassossec inesperats: no hi ha dubte que la pluja i els escrits de Pessoa els han acabat d'engabiar en una "saudade" que res, ni tant sols la seva independència envejable, podrà guarir.

El poeta, que no era orb però sí dens en paraules, ens va deixar dit que haviem de marxar nord enllà on diuen que la gent és noble i neta, culta, rica i lliure. Cinquanta anys després sabem que la nostra destinació final no és una qüestió de latituds. No volem marxar al "nord". Simplement volem ser un Estat petit. Visca el Tibet lliure.

Carles Boix
Princeton University
cboix@princeton.edu

